

S takim postopanjem bi se vlada bila prikupila Čehom, ob enem bi pa tudi Čehi bili začeli čislati sedanjo ustavo. Na svojo državno pravo bi bili jeli pozabljati. Posebno mlajši politiki, kateri ne pomnijo dogodkov pred 1871. letom, bi se ne bili posebno brigali za češko državno pravo. Prav lahko rečemo, da bi vlada bila lahko dosegla, da bi na konci njenega štirinajstletnega vladanja mej Slovani ne bilo skoraj nasprotnika sedanji ustavi.

Pa tudi levičarji bi ne bili mogli toliko nasprotovati, ko bi se bila vlada že povsod opirala jedino na ustavo, kakor so pa tako, ko je vzbujala težnje po razširjenju deželne avtonomije. Levičarji, kar jih stoji na stališči nekdanje ustavoverne stranke, bi ne bili imeli pravega povoda ustavljati se vladi.

Zakaj pa vlada ni nastopila tega pota. Jedino zaradi tega, ker grof Taaffe nikdar ni imel resne volje izvesti narodno enakopravnost, temveč je skušal povsod ohraniti predprave Nemcev. Saj vidimo, da je le ondu vlada kaj storila za narodno enakopravnost, kjer je že videla, da se prvenstvo nemštvu več ohraniti ne da. Zato se je pa vlada posluževala vseh mogočih sredstev, da odvrne pozornost od narodne enakopravnosti. Jedno takih sredstev je bilo to, da je vzbujala nade po uresničenju češkega državnega prava, da je sploh z nastopom Taaffejeve vlade se bila začela neka agitacija za razširjenje avtonomije posamičnih kronovin. V začetku Taaffejeve vlade je bilo ime deželni avtonomisti prišlo v navado. Ta naziv smo čitali zlasti v polvladnih listih. Tedaj še nismo dobro vedeli, kam vse to meri, ali danes pa lahko rečemo, da je vse to imelo le namen zbegati duhove, odvrniti pozornost od narodne enakopravnosti. Vlada je dobro vedela, da je jedino narodna enakopravnost podlaga, na kateri se moremo zjediniti Slovani, vsako drugo načelo pa nas mora razdvojiti. Besede centralizem, federalizem, deželna in narodna avtonomija, vsi ti pojmi morejo zmešati in vzbujati nasprotja mej Slovani. Pod temi frazami se skrivajo stvari, o katerih se Slovani zjediniti ne moremo. Zato so se te stvari od vladne strani na razne zvite načine spravljale v liste. Večkrat se je primerilo, da ta ali oni že sam preslepljen ni vedel, da za vlado tlako dela. Tudi Mladočehi so bili dolgo časa vladni tlačani. Nikakor tudi ni izključeno, da bi vsaj iz prva ne bila vlada skrivaj kako podpirala tega gibanja, da le bolj zmeša duhove. Sedaj, ko jej čez glavo raste, se mu seveda ustavlja.

Ne le na severu, temveč tudi na jugu se deluje v enakem zmislu. Nakrat je prišlo v Dalmaciji in Istri hrvaško pravo na dnevni red. Sedaj delajo za obnovljenje hrvaškega prava največji vladni nasprotniki. Natančno se pa ne more vedeti, če ni morda tukaj skriven vladen vpliv vmes. Ti ljudje, ki se sedaj naudušujejo za hrvaško državno pravo, seveda ne vedo, čigavo službo da opravljajo, kdo je dal prvo misel vsemu gibanju. Toliko je pa gotovo, da je to gibanje razcepilo dalmatinske poslance, napravilo hudo nasprotje mej Hrvati in Srbi, Dal-

matincem in nekaterim drugim Slovanom na jugu že toliko škodovalo, da bode težko kdaj toliko koristiti zamoglo.

Iz povedanega je razvidno, da je vlada sama privabila duhove, kateri jo sedaj strašijo na Češkem. Vse to je plod njene premalo odkritosrčne politike. Če bode vlada še nadalje tirala tako politiko, se utegne nezadovoljnost še drugod razširiti in jej ne bode z nobenimi izjemnimi naredbami kos. Taka nezadovoljnost, kot je sedaj na Češkem, ni v prid državi, zato pa mi želimo, da avstrijski državniki nastopijo drugačno pot, pot, po kateri zadovolje avstrijske narode. Zato je pa pred vsem treba, da ne bodo samo vzbujali nad, temveč tudi res vse storili, da se zadovolji vsem opravičenim željam.

Politični pregled.

Cesar na Tirolskem. — Minoli teden je bil cesar na Tirolskem. Šel je ogledat deželno razstavo in bil pri odkritji Andreja Hofferja spomenika. Pri poslednji priložnosti je imel cesar jako lep govor, v katerem je omenjal zasluge pokojnega za njegov prestol in naglašal zvestobo in udanost Tirolcev. Prišlo je bilo mnogo deputacij. Mej drugim je prišla tudi deputacija iz južne Tirolske in ga prosila za avtonomijo italijanskega dela tirolske dežele. Cesar je deputacijo jako prijazno vsprejel. Rekel je, da bode naročil vladi, da naj stvar še proučuje. Pristavil je pa, da kaj gotovega obljubiti ne more. Cesarjev odgovor deputacij pač ne more vzbujati posebnih nad. Vlada ima pač mnogo pomislikov proti avtonomiji južne Tirolske, najzadnji morda ni ta, da bi potem Nemci še z večjo odločnostjo zahtevali zaključeno nemško ozemlje na Češkem.

Državni zbor snide se dne 10. t. m. V jedni prvih sej bode pač vlada zboru predložila svojo naredbo zastran izjemnega stanja v Pragi in jo utemeljila. Posvetovanje o tej predlogi bode jako burno. Mladočehi bodo gotovo poslali svoje najboljše govornike v boj proti predlogi. Pomagalo seveda ne bode nič, ker so Mladočehi v državnem zboru preveč osamljeni in se tudi razni dogodki v Pragi ne dajo opravičevati. Že lani, ko so Mladočehi v deželnem zboru razgrajali, zgubili so mnogo simpatij. Mi vemo, da se bode skliceval kdo na to, da včasih tudi druge stranke poropotajo, kakor protisemitska. To je res, ali razmere nekaterih drugih strank so pa tudi precej drugačne. Mladočehi se opirajo na stare zgodovinske pravice in uresničenje njih želja je v veliki meri odvisno tudi od krone. Taka stranka že zaradi visokosti stvari, katero zastopa ne more se posluževati izgredov. In vprašanja, ki so v tesni zvezi z vladarsko rodbino se ne smejo nikakor narediti za predmet pouličnih demonstracijam.

Mladočeški manifest. — Mladočeška stranka je odgovorila na izjemno stanje s posebnim manifestom, kateri se je tiskal v Lipsiji. Na Češkem in Moravskem se ni našla nobena tiskarna, ki bi se bila upala tiskati manifest mladočeške stranke. Tudi noben mladočeški list ga ni priobčil. Glavno glasilo Mladočehov „Narodni Listy“ manifesta z nobeno besedico ne omenja, kar pa vzbuja veliko nezadovoljstvo mej prebivalstvom. Silno zmerno pisavo tega lista mnogim Mladočehom ne ugaja. Politično društvo za severno Češko se je že posvetovalo o prezmerni pisavi dr. Gregrovega glasila, ki naroda nikakor ne budi k pogumnosti in vztrajnosti, temveč le zmernost in zmernost priporoča. To bi utegnulo vzbuditi misel, da se Čehi silno boječi. Zatorej bode treba gledati, da se osnuje nov list, ako se bolj ne ohrabrijo „Narodni Listy“. V manifestu se dokazuje, da je izjemno stanje v Pragi nepostavno, ker zanj še ni bilo pravega povoda. Potem se pa naštevajo razni dogodki iz poslednjih let, iz tega hoče dokazati, da je vlada češki

narod prisilila v skrajno opozicijo. Potem še manifest dokazuje, da je mladočeška stranka popolnoma nekriva vseh veleizdajskih dogodkov. V Pragi manifest se glasi precej podobno govoru kakega zagovornika pred sodiščem. Vidi se, da je jedini njegov namen, da bi mladočeško stranko opral in jej ohranil zaupanje pri narodu. Da bi v manifestu skušali nasprotnike prepričati o pravičnosti njih teženj, o tem ni nobenega sledu. Sploh se mora reči, da ta manifest ni nobena velika in pomembna politična izjava. Državno pravništvo je pa ta manifest že konfiskovalo in sedaj se ne bode mogel drugače razširjati kakor v zaprtih pismih, pa še to bode težavno in nevarno.

Nemčija in Rusija. — Dne 2 t. m. pričele so se v Berlinu ustne razprave glede nemško-ruske trgovinske pogodbe. Pismena pogajanja, ki so se že dlje časa vršila mej obema državama, niso imela zaželenega uspeha; stopili so torej odposlanci obeh držav skupaj, da se ustno domenijo o trgovinski pogodbi in narede tako konec za obe državi pogubonosnemu carinskemu boju, ki je od 1. avgusta t. l. vladal mej njima.

Bolgarija. — Mej tem ko se z edne strani odločno zatrjuje, da nasprotstev, o katerih pišejo tuji listi, da so nastali mej Koburžanom in Stambulovom ni, poročajo se z druge strani stvari, ki dajo sklepati na najsrdečiji boj, ki se bije mej knezom in ministerskim predsednikom. Veliko res ni dati na trditve nekaterih ruskih listov, ki pišejo o nasprotstvih mej Koburžanom in Stambulovom, kajti ruske liste navdaja principijelno sovraštvo do teh dveh, a na vsem pa nekaj resnice že bo, vsaj to je mogoče, da mineva ono sporazumljenje, ki je dosedaj vladalo mej obema.

Rusija in Francija. — Toulonske slavnosti še vedno razburjajo politične duhove, zadnji čas posebne nemške. Nemški politiki hočejo na vsak način dokazati Franciji, da Rusija zaradi osebnih koristij išče prijateljske zaveze s Francijo. Posebno trdijo nemški listi, da Rusija sklepa zvezo zaradi denarnih ozirov, ker upa, da ji bodo francoske banke v denarnih zadregah pomogle. Take in edne stvari očitajo Rusom, seveda iz namena, da bi Francoze naščuvali proti njim. Toda to jim ne gre lahko iz podrok. Francozi in Rusi vzajemno in odločno odbijajo te napade. Zadnji čas mudil se je ruski car v Fredensborgu na Danskem. Tja je na tihoma dospel tudi grof de Paris, pretendent na francoski kraljevski prestol in njegov sin vojvoda Orleans. Kot sorodnik danske vladarske rodovine prišel je seveda tudi v dotiko z ruskim carjem. Nemški listi so vsled tega zagnali strašen hrup rekoč, grof de Paris išče pri carju pomoči, da zasede kot kralj francoski prestol. Ta trditev in okoliščina, da sta se sešla grof de Paris in ruski car ravno pred toulonskimi slavnostmi bi bila zamogla prav opravičeno vzbuditi nezaupanje Rusije pri republičanski Franciji. Toda Francozi so bili pri tej priliki prav presodni, niso se dali naščuvati, temveč so trezno odbijali vsa sumničenja rekoč, da ne verujejo, da bi bil ruski car pripravljen podpirati Orleanovce. Niso se motili. Ruski listi so sestanek grofa Pariškega s carjem oficijelno razjasnili. Car namreč je le pod tem pogojem se dal posetiti od grofa Pariškega, da mu je ta obljubil, da se o političnih stvareh ne bodeda prav nič menila. Tako je tudi bilo. Car torej ni črnil niti besedice o položaju na Francoskem z grofom Pariškim. Ves hrup in krik, ki je imel namen le Francoze naščuvati proti Rusiji, je pal v vodo in nemški listi so se pri svojih izvajanjih prav pošteno usedli. Da se bode našlo še več stvari, s katerimi bodo razni nasprotniki skušali prepričati zvezo rusko-francosko, je prav pričakovati, toda Rusi in Francozi se ne bodo dali zapeljati. — Oficijelni slavnostni program za toulonske slavnosti je že določen. Rusko brodovje vsprejel bo v Toulonu minister mornarice in 17. oktobra v Parizu predsednik Carnot sam. Rusko brodovje se vrne 28. oktobra.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Zraven poštnega urada je poštni vagon najnovejše konstrukcije napravljen nalašč za razstavo. Ta vagon je že kupila železnica št. pavelska. Dva poštna uradnika v njem izbirata pisma in opravljata druge posle. Vse je tako, kakor pri vožnji, samo da ni slišati pihanja železniškega stroja in drdranja koles. Če hočemo ogledati notranjo upravo tega vagona, ni treba vanj, kajti malo proč stoji drug tak vagon, da se od vrha lahko ogleda vsa notranja oprava. Brž poleg pa vidimo podobo poštnega parnika. Iz pojasnila izvemo, da ta parnik pripada onima dvema, ki sta od 1859. do 1862. leta vozila po Michiganskem jezeru. Na tem parniku so najprej vpeljali sedanjo železniško poštno službo. Da se pisma pozneje vsled izbiranja preveč ne zamude, je ukazal potni agent Ananij Worden, da se naj izbirajo že mej vožnjo. Dotični ukaz, je razstavljen v izvirniku. Iz tega ukaza se je razvila železniška poštna služba, ki jo jelo vvajati čez dve leti.

Modela dveh poštnih parnikov zraven kažeta napredek poslednjih desetih let. Jeden je parnik iz 1847, drugi pa iz sedanjega časa. In kak razloček je mej njima? Drugi modeli kažejo poštne parnike po Misisipiju in drugod. Potem je več lepih oljnatih slik, parnikov in pokrajin, koder vozijo poštni parniki. Jedna oljnata slika predstavlja napad Indijancev na poštni kočiji. Nekaj vojakov strelja s strehe na rudečkožce, kateri od vseh strani dero proti kočiji. Kočijaž poganja na vso moč konje, in nekaj mrtvih tukaj leži.

Ta dogodek je še bolj iz novejšega časa. L. 1877. se je to dogodilo mej Heleno in Boemanom Iv Montani. Tedaj je v teh divjih gozdnih krajih vozila pošta še le po dvakrat na teden, sedaj vozi štirikrat. Indijanci so bili kočijo oropali in jo vplenili. General Howard jih je zasledoval in kočijo jim zopet vzel. Ta naslikana kočija je vsekaka znamenitost. V njej so se vozila predsednik Garfield in Arthur, general Sherman na svojih inspekcijskih potovanjih.

V tem oddelku vidimo jezdeca v naravni velikosti s poštno torbo za seboj, ki jezdi čez planjave s pošto. Jezdec je umetno narejen, konj je pa nabasan pony. Razstavljeni so tukaj tudi trije nabasani psi, ki so še nedavno vozili pošto po snežnih planjavah michiganskih. V tej razstavi vidiš natančno uprizorjene različne poštne vredbe v Zjedinjenih državah v sedanjih in minolih časih.

Ženske pa tudi moške močno zanima ženska razstava. Samo v angleškem oddelku, ki je posebno lep, je razstavljenih kacij 7000 predmetov. Mej ženskimi ročnimi deli so posebno omeniti stvari, katere je razstavila „Royal School of Needlework“, katera šola je pod pokroviteljstvom kraljice angleške. Vsakovrstna dela z iglo nam